ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੀਰਾਮਾਬਾਈ ਵਾਈ/ਓ ਪੁੰਡਲਿਕ ਭਾਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਕੈਪਟਨ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਫਸਰ ਲਈ ਓ.ਆਈ.ਸੀ. ਰਿਕਾਰਡਜ਼,

ਸੇਨਾ ਕੋਰ ਅਭਿਖੇਕ, ਗਯਾ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ.

(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5262)
ਅਗਸਤ 18, 2023

[ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ* ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ : ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ-ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਟਿਕਾਊ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਦੋ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੌਰਾਨ ਪਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਆਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ : ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ – ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ – ਦਾਅਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਸਹਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਨਕਾਰ – ਟਿਕਾਊਤਾ ਦਾ:

ਫੈਸਲਾ : ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ – ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ – ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ, ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ – ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ – ਬੱਚੇ ਇਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹਨ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਫੌਜ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਿਯਮ, 1961 – ਰੈਗ 219(ii)

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ: ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ - ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ - ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਪਤੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ।

ਫੈਸਲਾ : ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾਵਾਂ 114 – ਅਦਾਲਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ – ਧਾਰਾ 114 ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ:

ਫੈਸਲਾ : ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ

ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਟੀ ਸਹਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਭਾਰ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰਾ ਸਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਕੇ.ਵੀ. ਸਰਮਾ (2013) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 755 : [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 701; ਡੀ. ਵੇਲੂਸਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਪਚੈਯੰਮਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2015) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 301 : [2015] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 199; ਕੱਟੁਕਲਾਥਿਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੱਟੁਕਲਾਥਿਲ ਇਦਾਥਲ ਵਲਸਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਵੀ.ਐੱਲ. 737; ਅੰਜਲੀਬੇਨ ਇੰਦਰਵਾਦਨ ਦਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਐਸ.ਸੀ. ਲੈਂਡਰੇਵੇਨਨਜ਼ ਬੋਹਾਮੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ 1997 ਐਸ.ਸੀ.ਜੀ. 51; ਮੋਹੱਬਤੀ ਅਲੀ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਰਾਹਿਮ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ 1922 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ.ਸੀ. 21; ਬਾਹਿਰ ਫਰਤਾਬ ਬਨਾਮ ਜੇ.ਸੀ. ਡਿਰਜ਼ 1979 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ. ਬਾਲਾਸੁਬ੍ਰਮਣਿਯਨ ਬਨਾਮ ਸੁਰੁੱਤਾਇਯਾਨ ਉਰਫ ਪੰਡਿਯਾਚ ਅਤੇ ਹੋਰ (1994) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 460; ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰੀ ਉਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 20; ਓਮ ਉਰਫ ਉਯਾਕੁਯਾ (1952) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 813; ਤੁਲਸਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੁੰਜੀ ਕਾਂਤ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709; ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਨੀ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 209 : [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 30 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5262 ਦਾ 2023।

25.06.2013 ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਵਾੜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਿਟ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 6079 ਦੇ 2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਾਹੁਲ ਜੋਸ਼ੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਕੇ ਐਮ ਨਟਰਾਜ, ਏਐਸਜੀ, ਆਰ ਬਾਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏ ਕੇ ਕੌਲ, ਸ਼ਰਤ ਨੰਬਿਆਰ, ਸੌਤਮ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਭਾਕਰ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 25 ਜੂਨ, 2013 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਵਾੜ ਸਰਕਿਟ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਰੈਗੂਲਰ ਸੈਕੰਡ ਅਪੀਲ' ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 16 ਸਤੰਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ, ਬੇਲਗਾਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 16 ਸਤੰਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਨੇ 22 ਦਸੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜਨ) ਚਿਕੋਡੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਵਰਗੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਪੁੰਡਲਿਕ ਭਾਵੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਪਤਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਖੜੇ ਹਨ।

3. ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

3.1 ਸਵਰਗੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਨੂੰ 1960 ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 17 ਜੁਲਾਈ, 1972 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਸਮਤੀ ਪਾਰਵਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸਮਤੀ ਅਨੁਸੂਇਆ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਅਨੁਸੂਇਆ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬਸਿਸਟੈਂਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ।'

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1. 25 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ₹ 376/- (ਰੁਪਏ ਤਿੰਨ ਸੌ ਛਿਆਸੀ ਹੀ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. 15 ਨਵੰਬਰ, 1990 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ8 ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ₹ 15,000/- (ਰੁਪਏ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ) ਦੀ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ□ਤਕ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਕੋਲ ਅਨੁਸੂਇਆ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਨਾਮ ਪੀ.ਪੀ.ਓ. ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ. ਉਸ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਿਹਾਰੀਵਾਡ, ਦੇ ਵਿਲੇਜ ਸਰਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ10 ਵੀ ਜਮਾ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਡ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ.

3.2 ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵਕਸੇ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 200111 ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ12 ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਨਵੰਬਰ, 1990 ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ.1 ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਫਰਵਰੀ, 1981 ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਵਿਆਹ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ.

3.3 2005 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵਕਸੇ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਤਮ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਵ ਪਤਨੀ ਅਨੁਸੂਇਆ ਵੱਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਕਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ14 ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ. ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ15 ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ16 ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਦਿਵੰਗਤ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ.

4. ਸ੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 195517 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1) ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰੁਕਾਵਟ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਜੀਵਿਤ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਹਿਵਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 187218 ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 114 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ

ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਿਚਕਾਰ ਵੈਧ ਵਿਆਹ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਤਲਾਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ 16ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 1990, ਸੱਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਇੱਕਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ

ਪਤਨੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਨੁਸੂਇਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਔਰਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਤਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛਾਂਹ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ, 1990 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਤਲਾਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੰਦਰ ਸਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਕੇ.ਵੀ. ਸਰਮਾ20, ਭਾਨੂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗਣੇਸ਼ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ21 ਅਤੇ ਕੱਟੁਕੰਡੀ ਏਦਾਥਿਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੱਟੁਕੰਡੀ ਏਦਾਥਿਲ ਵਲਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ22 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

6. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ ਐਮ ਨਟਰਾਜ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ23 ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਐਚ.ਐਮ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ ਵਿਆਹ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਆਹ ਸੁਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਖੋਖਲਾ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਭੰਗ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸਹਿਵਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

7.ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਵੀ ਫੌਜ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1961 ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 219 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 219(ii) ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਹਨ, ਸੁਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1 ਦੇ ਬੱਚੇ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਕਿਹੇ ਗਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 219(iv) ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਤਦ ਤੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 1990 ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਤੱਕ 1984 ਵਿੱਚ ਕਿਹੀ ਗਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖਿਲਾਫ ਅਣੁਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

8. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਸੀਮਿਤ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ੍ਰ. ਸੁਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਆਹ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਸਾਲ 197524 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। 17 ਮਾਰਚ, 1975 ਨੂੰ ਸ. ਅਨੁਸੂਯਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਆਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿੱਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਨੁਸੂਯਾ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਨੰਬਰ 1. ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਯਾ ਨਵੰਬਰ, 1990 ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਲਾਕ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿੱਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਨੁਸੂਯਾ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਨੰ. ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਕੀਤਾ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ। ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

"ਸੇਨਾ ਸੇਵਾ ਕੋਰ ਅਭਿਲੇਖ (ਪਸ਼ੂ ਪਰਿਵਹਨ) ਏ.ਐਸ.ਸੀ. ਰਿਕਾਰਡਸ (ਏ.ਟੀ.) ਪਰਹੌਰ, ਗਯਾ 823005 ਜੇ.ਸੀ.-85229/ਡੋਸ ਈ.ਐਫ.ਪੀ.-II 05 ਜੁਲਾਈ 99" ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੂਰਵ-ਸੈਨਿਕ ਸਮਨਵਯ ਕਮੇਟੀ 380, ਸੋਨਵਾਰ ਪੇਠ, ਚਿਕੋਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੇਲਗਾਮ (ਕਰਨਾਟਕ) 591201

ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਐਕਸ ਸੀ/ਸੀਈਡੀ ਮਿਤੀ 22 ਮਈ 99 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਓ।

ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁਸੂਇਆ ਦੇ ਤਲਾਕ ਸਬੰਧੀ ਨਿੱਜੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪੀਟੀ II ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ ਡਬਲਯੂਈ/021/0002/89 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ 'ਸ੍ਰੀਮਬਾਈ' (ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ) ਨਾਲ ਵੀ ਪੀਟੀ. II ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ ਡਬਲਯੂਈ/021/0003/99 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਸੇਵਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਦ/-
ਕੈਪਟਨ
ਰਿਕਾਰਡ ਅਫਸਰ
ਓਆਈਸੀ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਲਈ'

10. 2001 ਵਿੱਚ ਸੁਦੇਬਾਰ ਭਾਵੇ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਉੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਮਰਹੂਮ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵੇ ਨਾਲ ਫਰਵਰੀ, 1981 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਇਆ, ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 1990 ਵਿੱਚ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

11. ਇਹ ਹੁਣ ਇੰਟੀਜਰਸ ਵਿਵੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਅਧੀਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"114. ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸੰਭਵ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ।"

12. ਇਸ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅੰਦਰਾਹੇਨੇਡੀਜ ਦੀਨੇਹਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇਤੁੰਗੇ ਲਿਆਨਾਪਤਾਬੇਂਦੀਗੇ ਬਲਾਹਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

"....ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਏਗਾ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਖੈਲੀ ਦੇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।"

xxx

"ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੀਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ, ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਡੋਨ ਐਂਡਰਿਸ ਅਤੇ ਬਾਲਾਮੀ ਵਲੋਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਵਜੋਂ—ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਰੋਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਸਨ। ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।"

13. ਮੁਹੱਬਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਰਾਹਿਮ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਫਿਰ ਵੇਖਿਆ ਕਿ:

"....ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ..... ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਆਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਖੈਲੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

14. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਦਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਡਿ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"....ਜਿੱਥੇ ਸਾਥੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੂਲ ਤੋਂ ਵਾਂਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਉ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ....."

15. ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ. ਬਾਲਸੁਬ੍ਰਮਣਿਯਮ ਬਨਾਮ ਸੁਰੁੱਤਾਇਆਂ ਉਰਫ ਅੰਡਾਲੀ ਪਾਦਾਇਚੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"4. ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰੀ31)।

16. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕਠੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਧਾਰਣਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੂਲ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ (ਹਵਾਲਾ: ਤੁਲਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦੁਰਘਟੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ32).

17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਨੀ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ33, ਇੰਦਰਾ ਸਰਮਾ

ਬਨਾਮ ਵੀ.ਕੇ.ਵੀ. ਸਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਧੰਨੂਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗਣੇਸ਼ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

18. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰੀ ਉਰਫ ਉਸ਼ਾ ਰਾਣੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ :

".....ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਸਹਿਵਾਸ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵਿਆਹ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਹਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਾਰਣਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।"

19. ਕਟੁਕਾਂਡੀ ਇਦਾਥਿਲ ਵਲਸਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪਲੈਟਿਫ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਬੇ ਸਹਿਵਾਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸਹਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਧਾਰਣਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬਲ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

21. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ 1990 ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਇਆ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 15 ਨਵੰਬਰ, 1990 ਨੂੰ ਹੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਗਿਆਰਾਂ ਲੰਮੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਹਿਵਾਸ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੀ 2001 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਉਹ ਮਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਜਨਮੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ, ਭਾਵ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਰਤੂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਪਤਨੀ - ਅਨੁਸੂਇਆ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 05 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 25 ਜੂਨ, 2013 ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਵਾੜ ਸਰਕਿਟ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ 16 ਸਤੰਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 22 ਦਸੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ), ਚਿਕੋਡੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਾਵ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜਦ ਤੱਕ ਉਹ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।

23. ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate